

Genezing en bevrijding
'nu al' en 'nog niet'

Jan Minderhoud

Genezing en bevrijding
'nu al' en 'nog niet'

Buijten & Schipperheijn Motief - Amsterdam

Websites over genezing en bevrijding

www.biddeniseenweg.nl - inspiratie en toerusting gebed en spiritualiteit

www.ontdekkenjezelf.nl - supervisie, coaching, counseling (o.a. porno-/seksverslaving), geestelijke begeleiding

www.bevrijdingeninnerlijkegenezing.nl - team Pastoraat voor Bevrijding en Innerlijke Genezing Ermelo

© 2019 Jan Minderhoud

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Omslagontwerp: Erik Houwer, Gouda

ISBN 978-94-6369-030-0

Anderen over Genezing en Bevrijding

‘nu al’ en ‘nog niet’

‘*Genezing en Bevrijding* is een eerlijk verslag van een pastorale en theologische zoektocht. Jan Minderhoud vertelt over genezingen, en over het uitblijven van genezing. Hij beschrijft hoe God mensen bevrijd heeft van demonische bindingen, maar ook dat er soms geen bevrijding optrad. Telkens komt ook de Bijbel aan het woord – en ook dat gebeurt genuanceerd en veelzijdig, met aandacht voor Gods aanwezigheid én voor ervaringen van zijn ‘verborgenheid’. In alles merk je hoe Jan schrijft vanuit een diep gerijpte pastorale praktijk. Dit maakt hem tot een geloofwaardige en betrouwbare getuige, van wie je veel kunt leren – inclusief heel concrete do’s-and-don’ts – en die ook je hart raakt. Je merkt al snel dat het lezen van dit boek niet vrijblijvend is! En toch voel je geen geestelijke druk. Genezing en bevrijding zijn niet maakbaar; we mogen onder ogen zien ‘dat wij Jezus niet zijn’. We hoeven niet aan een bepaalde standaard te voldoen. ‘Wat God van ons vraagt, is dat we ons beschikbaar stellen voor zijn dienst en zijn Koninkrijk en ons biddend en verwachtingsvol naar Hem uitstrekken.’ De auteur geeft zo veel *real-life* voorbeelden van hoe je dit praktisch vorm kunt geven, dat ik me afvraag: welke volgeling van Jezus zou dit boek nou níet willen lezen?’

Dr. Robert Doornenbal, voorganger NGK De Lichtboog, Houten

‘Ik ben blij en dankbaar dat opnieuw een Nederlandse auteur een actueel boek heeft geschreven over een onderwerp dat dezer dagen volop in de schijnwerpers staat. Jan Minderhoud houdt ervan om de dienst van genezing en bevrijding (bevrijdingspastoraat) gedegen uit te werken en bijbels te onderbouwen. Dat is hem uitstekend gelukt. Het is een belangrijke bijdrage en ondersteuning om als kerk de bediening van Jezus op een gezonde en waardige manier voort te zetten.’

Wilkin van de Kamp,
predikant-directeur Vrij Zijn

‘Jan Minderhoud is al jaren betrokken bij het Evangelisch Werkverband en ons werk op het terrein van gebed, genezing en bevrijding. We kennen hem als een integer theoloog die werk maakt van bevrijdingspastoraat, zowel in de praktijk als in het denken daarover. Langdurig zet hij zich al in en heeft hij persoonlijke offers gebracht voor de zaak van bevrijding en genezing. Ik zie hem als een wegvoorbereider naar de tijd waarin een wonder niet meer zeldzaam zal zijn en waarin de bediening van bevrijding en genezing vast onderdeel is van waarachtig discipelschap en kerk-zijn. Deze protestantse theoloog weet waarover hij spreekt, vanuit de praktijk, en dat maakt dit boek zo aantrekkelijk. Genezing is ‘spannend’, zegt Jan en dat onderbouwt hij vanuit het Nieuwe Testament en het bekende schema ‘nu reeds en nog niet’ van het Koninkrijk van God. Het is een boek waarmee ik ook in debat wil zijn. De uitdagingen in het laatste hoofdstuk om de smalle weg van genezing en bevrijding te gaan, zijn mij uit het hart gegrepen. Ik zou alle theologen, christenartsen en geïnteresseerden willen uitdagen om dit boek te lezen!’

Hans Maat,
directeur Evangelisch Werkverband binnen de Protestantse Kerk

‘Jan Minderhoud heeft een ruime ervaring in de christelijke bediening van genezing en bevrijding. In dit boek gebruikt hij die praktijkervaring in wisselwerking met onderzoek naar de bijbelse grondlijnen. Waarom is de praktijk bij ons vaak zo anders dan in de tijd van het Nieuwe Testament? De auteur wijst te midden van allerlei vragen en eenzijdige standpunten een begaanbare weg. Daarbij is duidelijk dat Gods handelen niet in onze schema’s gevat kan worden. Afhankelijkheid van de Genezer is belangrijker dan genezing! Dit boek is verrijkend en bemoedigend.’

Mart-Jan Paul,
hoogleraar Oude Testament aan de Evangelische Theologische Faculteit (ETF) in Leuven
docent Oude Testament aan de Christelijke Hogeschool Ede (CHE)

‘Niet elk gebed om genezing wordt verhoord. Toch is genezing een integraal onderdeel van de verlossing die ons in de goede boodschap van Gods Koninkrijk wordt aangezegd. Deze beide, schijnbaar tegen-gestelde, feiten zijn door de schrijver van dit boek serieus genomen en doordacht. Het resultaat is een genuanceerde studie op het gebied van de dienst der genezing, waarin ook de dienst der bevrijding is meege-nomen. De kracht van het boek ligt in de combinatie van een uitvoe-rige bijbels-theologische doordenking en het veelvuldig inbrengen van praktijkverhalen en pastorale ervaringen. Een welkome aanvulling op bestaande literatuur.’

Dr. Harmen U. de Vries,
redactielid van *Inspirare, Tijdschrift voor evangelische en charismatische theologie*
schrijver van o.a. *Om heil en genezing te vinden. De dienst der genezing en zijn plaats in instellingen van gezondheidszorg*

‘Wat een ongelooflijk goed en belangrijk boek is dit! Jezus zendt zijn volgelingen uit om het Koninkrijk van God te verkondigen en de zieken te genezen. Hoe kan de kerk volop in die genezingsbediening blijven staan, als de praktijk zo weerbarstig is en genezing vaak uit-blijft? Jan Minderhoud geeft heldere richtlijnen vanuit het perspectief van de theologie van het Koninkrijk, zoals we die binnen New Wine omarmen. Dit boek laat zich lezen als een verkenningstocht waarbij de auteur je met aandacht voor detail meeneemt door het Oude en Nieuwe Testament, rijke inzichten bijeenbrengt vanuit uiteenlopende charismatische stromingen en ook steeds zijn eigen praktijkervaring rond genezing en bevrijding laat meespreken. Dit boek wakkert ver-langen aan, het verdiept en verheldert, en het is pastoraal fijngevoelig. Daarmee is dit boek een enorme aanwinst. Een *mustread* voor wie met meer overtuiging en kracht zou willen bidden voor genezing en herstel.’

Ronald Westerbeek,
theoloog voor de charismatische vernieuwingsbeweging New Wine en auteur van onder meer *Feest van het Koninkrijk* en de Gemeentecursus *Luisterend bidden*.

Inhoud

Woord vooraf	17
1. Genezing en bevrijding: terreinverkenning vanuit de Bijbel en de kerkgeschiedenis	27
1.1 Het Oude Testament en de Joodse traditie	27
1.1.1 Genezing en dodenopwekking in het Oude Testament	28
1.1.2 Het Joodse Achttiengebied	30
1.1.3 Is er een verband tussen zonde en ziekte, genezing en vergeving?	33
1.1.4 Het advies van Jezus Sirach	36
1.2 Het Koninkrijk van God en de bediening van Jezus	39
1.2.1 Korte schets van grondlijnen	39
1.2.2 Jezus' boodschap over het Koninkrijk van God	40
1.2.3 Genezing en bevrijding in het optreden van Jezus	43
1.3 Waartoe genezingen en bevrijdingen?	46
1.4 De bediening van de leerlingen van Jezus	46
1.4.1 Mattheüs 9:35-11:1	47
1.4.2 Markus 3:13-19 en 6:7-13	49
1.4.3 Lukas 9:1-6	50
1.4.4 Een bont gezelschap in de leerschool van Jezus	50
1.5 De bediening van de Kerk: de bijbelse gegevens	51
1.5.1 De uitzending van de (tweeën)zeventig: opmaat voor de volkerenwereld	51
1.5.2 Het slot van Markus: tekenen die de gelovigen volgen	53
1.5.3 Handelingen en de brieven: talloze genezingen en bevrijdingen en nog meer	55
1.5.4 De gaven van genezingen, 1 Korinthe 12:9	57
1.5.5 De ziekenzalving, Jakobus 5	58
1.6 De bediening van de Kerk: grepen uit de kerkgeschiedenis	63
1.6.1 De tweede tot en met de zevende eeuw	63
1.6.2 Enkele ontwikkelingen in de middeleeuwen	65
1.6.3 Van de Reformatie tot heden	67

1.7	Wilt u gezond worden?	72
1.8	Wat wilt u dat Ik voor u doen zal?	75
1.9	Genezing en bevrijding: opdracht of optie?	79
2.	De weerbarstige realiteit	81
2.1	Mijn worsteling	81
2.2	Genezing niet altijd, bevrijding wel?	83
2.3	Praktijkverhalen	84
2.3.1	Lichamelijke genezing	84
2.3.2	Innerlijke genezing	88
2.3.3	Bevrijding	92
2.3.4	Bidden met getraumatiseerde mensen	97
2.4	Spanningsvelden in het Nieuwe Testament	99
2.5	Wat bevindt er zich tussen streeptheologie en claimtheologie?	104
2.6	Er is meer...	105
2.7	Verskil in context	107
3.	Genezing en bevrijding ‘nu al’ en ‘nog niet’: over het Koninkrijk van God	109
3.1	Maar Jezus sliep...	110
3.2	Het Koninkrijk van God, enkele grondlijnen	112
3.2.1	Het Koninkrijk als realiteit nu en nog niet	114
3.2.2	Het Koninkrijk groeit in het verborgene	116
3.3	Verschillende koninkrijksvisies	119
3.4	De tussentijd, tussen D-day en V-day	121
3.5	De Geest als voorschot en garantie	124
3.6	Het ‘totdat’ van Psalm 110 en het ‘nog niet’ van Hebrreeën 2	126
3.7	Wat betekent de ‘tussentijd’ voor genezing en bevrijding?	128
3.8	We leven proevend, maar ook nog watertandend	130
3.9	Genezing-nu is betekenisvol oplappen	132
3.10	Ik leef in het ‘nog niet’	133
4.	Wat (is) een wonder...	135
4.1	Een eerste verkenning	136
4.2	Wonder boven wonder... meer dan het gewone	137
4.2.1	Vragen bij het schema ‘natuur’ en ‘bovennatuur’	140
4.3	Contexten en culturen: verschil in beleving	141
4.4	Wonderen in de Bijbel en vandaag	142

4.4.1	Wonderen verwijzen naar de Koning en zijn rijk	143
4.4.2	Wonderen kunnen weerstand oproepen	144
4.4.3	Niet de gave, maar de Gever	145
4.4.4	Wonderen en Woordverkondiging	146
4.4.5	Wonderen hebben iets dubbelzinnigs	147
4.5	Vragen bij wonderen	149
4.5.1	De kracht van autosuggestie, het adrenaline-effect en placebo's	149
4.5.2	Leren omgaan met een wonder	150
5.	Tekenen en wonderen in specifieke contexten wereldwijd	152
5.1	Als menselijke middelen ontoereikend zijn	153
5.2	Vooral in missionaire situaties en te midden van vervolging	153
5.3	In de context van het rijke Westen	164
5.4	Wegwijzers naar het Koninkrijk in elke context	168
6.	Wij zijn Jezus niet... maar gaan wel in zijn naam en in zijn kracht	171
6.1	De grotere werken die Jezus aan de leerlingen belooft	174
6.2	Wij zijn Jezus niet	179
6.2.1	Wilkin van de Kamp	180
6.2.2	Wim Kok en Raymond Hausoul	182
6.2.3	Harmen de Vries	185
6.2.4	De balans opgemaakt	190
6.3	Over kracht, macht, gezag en zalving	190
6.3.1	Kracht	191
6.3.2	Macht en gezag	192
6.3.3	Zalving	193
6.3.4	Kracht om te genezen, macht en gezag om te bevrijden?	197
6.4	Verschil in context en cultuur: over speeksel, genezende schaduwen en helende werkkleding	201
6.4.1	Speeksel	201
6.4.2	De schaduw van Petrus	203
6.4.3	Efeze: de werkkleren van Paulus en Joodse exorcisten	205
6.5	Verschil in context en content: over innerlijke genezing, bidden met geloofsverbeelding en bevrijdingspastoraat	208
6.5.1	Innerlijke genezing	208

6.5.2	Bidden met geloofsverbeelding	210
6.5.3	Bevrijdingspastoraat is breder dan dienst der bevrijding	212
7.	Zijn genezing en bevrijding inbegrepen in de verzoening?	
	De doorwerking van Jesaja 53	215
7.1	Enkele kernwoorden uit Jesaja 53	219
7.1.1	Gaat het hier over ziekten of over zonde?	219
7.1.2	Jesaja 53 samengevat	221
7.2	Wie is de knecht?	222
7.2.1	De intertestamentaire periode	223
7.2.2	Joodse uitleggers, vooral vanaf de elfde eeuw	224
7.2.3	Christelijke uitleggers	226
7.3	Mattheüs 8 en Jesaja 53	226
7.4	1 Petrus 2 en Jesaja 53	228
7.5	Is er genezing <i>in</i> de verzoening of <i>door</i> de verzoening?	230
7.6	Genezing, bevrijding en avondmaal/eucharistie	232
8.	Een terrein met veel facetten	244
8.1	Genezing en bevrijding en het brede spectrum aan lijden	245
8.2	Zonden, wonden, bindingen, tegenkrachten	246
8.3	Innerlijke genezing, tot in het diepst van onze ziel	250
8.4	Bevrijding is veel meer dan het wegsturen van demonen	253
8.4.1	Bevrijd van en bevrijd tot...	255
8.4.2	Omsingeling, gebondenheid, bezetenheid	255
8.4.3	Demonie, psychiatrie en ziektebeelden	257
8.4.4	Seks- en pornoverslaving	258
8.5	Genezing en bevrijding, instant of in een proces?	259
8.6	Genezing en bevrijding in verschillende contexten	263
8.7	God geeft eerder bevrijding dan genezing	264
8.8	Als er vergeving is, kan er genezing zijn?	266
8.9	Concluderend	271
9.	Bidden, bevelen en proclameren	272
9.1	Het verschil tussen bidden, bevelen en proclameren	273
9.2	Bevrijding	276
9.2.1	Gebeden	276
9.2.2	Proclamaties en bevelen	278
9.2.3	Schroom om een dienstbevel uit te spreken	282

9.2.4	Wat te doen bij twijfel?	283
9.3	Genezing	284
9.3.1	Gebeden	285
9.3.2	Bevelen en proclamaties	286
9.3.3	Genezingen door handoplegging en zalving met olie	287
9.3.4	Andere stemmen over bidden, bevelen en proclameren in de dienst van genezing	288
9.4	Bidden, bevelen of proclameren bij zieken	292
10.	Randvoorwaarden in de dienst van genezing en bevrijding	295
10.1	Waarom worden mensen lang niet altijd genezen en zelfs niet altijd bevrijd?	297
10.1.1	Waarom worden mensen (nog) niet genezen?	297
10.1.2	Waarom worden mensen (nog) niet bevrijd?	300
10.1.3	De verkeerde afslag nemen	301
10.1.4	(On)gezond klimaat in de gemeente	304
10.2	Overige hinderpalen in de dienst van genezing en bevrijding	305
10.2.1	Hinderpalen bij de directbetrokkenen	307
10.2.2	Bijsluiters bij 'hinderpalen'	309
10.3	De factor geloof in de dienst van genezing en bevrijding	310
10.3.1	Bijbelse gegevens over geloof en genezing of bevrijding	311
10.3.2	Geloof in God en geloof van God	315
10.3.3	'Uitstappen' in geloof	318
10.3.4	Is de aanwezigheid van geloof een garantie tot genezing?	320
10.3.5	Genezing en bevrijding bewerken geloof	321
10.3.6	Inventarisatie: 'geloof' in de dienst van genezing en bevrijding	321
10.4	Geestelijke strijd, de kracht van bidden en vasten	323
10.4.1	Geestelijke strijd	323
10.4.2	Gebed	324
10.4.3	Vasten	326
10.5	De plaats van de gemeente in de dienst van genezing en bevrijding	329
10.5.1	Liever bevrijding en genezing vanuit de plaatselijke gemeente	329
10.5.2	De rol van de gemeente in missionaire situaties	331
10.5.3	Het bestaansrecht van genezings- en bevrijdingsdiensten	331

10.6	Genezing en bevrijding zijn niet maakbaar	332
10.7	Onze neiging van het lijden weg te vluchten	334
11.	Is genezing altijd naar Gods wil?	337
11.1	Lijden, ziekte en de wil van God: een verdere verkenning	339
11.2	Lijden is er in vele soorten en maten	341
11.2.1	Lijden in de navolging van Christus	342
11.2.2	Lijden als intrinsiek gevolg van de zonde	343
11.2.3	Lijden gerelateerd aan de vergankelijkheid van de schepping en als gevolg van collectieve zonde	344
11.2.4	Lijden als straf op de zonde	345
11.3	Lijden in de context van de westerse wereld	346
11.4	Wil God altijd genezing?	347
11.4.1	Zondag 10 van de Heidelbergse Catechismus	349
11.5	Lijden: voorbode van het leven of voorbode van de dood?	351
11.5.1	Lijden in het Nieuwe Testament: <i>paschoo</i> en <i>pathemata</i>	354
11.6	Kracht in zwakheid, Paulus' doorn in het vlees	355
11.6.1	Is zwakheid hier (ook) ziekte?	356
11.6.2	Een doorn in mijn vlees	359
11.6.3	De les van Jerry Sittser	362
11.6.4	De les van Joni Eareckson Tada	363
11.7	De Heilige Geest verbindt zich juist aan het lijden, Romeinen 8	364
11.7.1	Enkele kernwoorden uit Romeinen 8:17-39	368
11.7.2	Geestvervulde christenen verbinden zich aan het lijden	371
11.8	Is er verlossend lijden?	371
11.8.1	Paulus: blij dat ik met mijn lijden iets toevoeg...	372
11.8.2	Verlossend lijden in het leven van christenen vandaag	376
11.8.3	Bijsluiter bij verlossend lijden	379
11.9	Mijn diepste wens is niet genezing, maar God beter leren kennen	380
12.	De soevereiniteit van God en onze gebeden	382
12.1	Het begrip 'soevereiniteit van God'	384
12.2	Gods wegen en onze wegen: een eerste verkenning	385
12.2.1	De soevereiniteit van God in pastorale processen: Gods eigen timing	386
12.3	De soevereiniteit van God en onze gebeden	390
12.3.1	De lessen van Jane	392
12.3.2	Nog meer lessen van Jerry Sittser	394
12.4	De soevereiniteit van God: genezing en bevrijding	398

12.5	De soevereiniteit van God en de ‘tussentijd’	401
12.6	De soevereiniteit van een reddende engel	403
13.	De verborgenheid van God	405
13.1	God verbergt zich nooit volledig	407
13.2	De donkere Psalm 88	408
13.3	Ervaringen van Gods verborgenheid	413
13.4	Pastoraat aan Heman	417
13.5	Bijbelse lijnen over Gods verborgenheid	418
13.5.1	Ervaringen van verborgenheid in het Oude Testament	418
13.5.2	God als de Verborgene in profetische woorden	421
13.5.3	God als de Verborgene in de geschiedenis van het volk Israël	422
13.5.4	God als de Verborgene in het Nieuwe Testament	423
13.5.5	God als de Verborgene: Johannes de Doper en de apostel Jakobus	425
13.6	God als de Verborgene in de kerkgeschiedenis	427
13.7	Gedachten over verborgenheid vanuit de dogmatische bezinning	428
13.8	Occult is verborgen	432
14.	Valkuilen in de dienst van genezing en bevrijding	436
15.	De smalle weg van genezing en bevrijding	446
Bijlagen		
1.	Gebed en genezing, gezamenlijke verklaring van de Charismatische Werkgemeenschap Nederland en de Nederlandse Lucasorde	451
2.	Orde voor de zegening en zalving van zieken	455
3.	Gebedskaart Evangelisch Werkverband bij genezing en bevrijding	459
4.	Gebed om innerlijke genezing	465
	Literatuur	469

Woord vooraf

Genezing en bevrijding: ‘nu al’ en ‘nog niet’ ... over dat spanningsveld gaat dit boek. Wat zit erachter dat God op grond van talrijke bijbelse beloftes soms zo krachtig en verrassend ingrijpt in een ziekteproces terwijl op andere momenten de gehoopte genezing uitblijft? Wat zit erachter dat bevrijding van knellende banden, van angsten of van demonische invloeden soms duidelijk doorbreekt, maar dat op andere momenten deze bevrijding slechts in een moeizaam proces tot stand komt of zelfs helemaal achterwege blijft? Deze vragen houden me al jaren bezig. Vanuit de praktijk, als ik zelf met mensen bid, of wanneer leden van ons team ‘Pastoraat voor Bevrijding en Innerlijke Genezing Ermelo’ met mensen (soms) lange trajecten gaan. Die vragen houden me ook bezig vanuit de theologische bezinning. Over deze vragen gaat dit boek.

Ook al is er over deze vragen rond ‘genezing en bevrijding: nu al en nog niet’ het nodige geschreven, toch is mij in de bestaande literatuur geen diepgaande systematische reflectie op dit thema bekend.

Wie gaan dit boek lezen? Ik vermoed vooral mensen die zelf actief zijn in de dienst van genezing en bevrijding. Verder mensen die pastorale vragen hebben naar aanleiding van deze vorm van bijzonder pastoraat, het werk van genezing en bevrijding. Niet zelden zijn dat mensen die teleurstellingen hebben moeten incasseren, omdat in eigen leven of dat van een dierbare de gehoopte genezing of doorbraak uitbleef.

Verwacht niet dat u na het lezen van dit boek ‘precies weet hoe het zit’. Dat weet God alleen. Wel verwacht ik dat u na dit boek gelezen te hebben meer gevoel en begrip krijgt voor de complexiteit van de vragen-achter-de-vragen. Want uiteindelijk hebben genezing en bevrijding iets van een mysterie. Wie zelf op dit terrein actief is, zal dit ongetwijfeld beamen.

Daarbij hoop ik dat u, met mij en vele anderen, het terrein van genezing en bevrijding zult willen betreden. Het is een terrein vol verrassingen en vragen, uitdagingen en valkuilen, zegeningen en teleurstellingen,

en in meerdere opzichten een voorproefje van het Koninkrijk van God; het Koninkrijk zoals dat bij Jezus' terugkomst volledig zal doorbreken.

Eigen ervaringen

Mijn zoektocht die ten grondslag ligt aan dit boek is niet iets van de laatste jaren. Als ik allerlei gebeurtenissen rondom genezing en bevrijding de revue laat passeren, dan komen er heel wat ervaringen langs:

- Veertig jaar geleden: mijn gebeden voor een dorpsgenoot die kanker had. Ik bad om genezing, maar God gaf het niet. Hij stierf jong, ongeveer 25 jaar. Ik weet niet eens of hij gelovig was; wel dat ik mij in geloof uitstreekte naar de God die geneest.
- Enkele jaren daarna, mijn eigen bevrijdingservaring. Het was in mei 1982, een periode waarin ik steeds vaker depressieve buien had. Ook kende ik vloekneigingen die ik niet meer kon stoppen, die vloeken móést ik op een gegeven moment uitspreken. Het ging van kwaad tot erger. Een psychiater zou wellicht van vloekdwang spreken, van een neurose of van een obsessie. Tot ik met bevrijdingspastoraat in aanraking kwam, eenmalig op een genezingsconferentie. In de weken erna waren de gevolgen direct merkbaar: de depressieve buien traden minder frequent op en werden vooral minder diep en minder langdurig. Ik kreeg de kracht om uit het donkere dal omhoog te klimmen, ook al had ik daar hulp van goede mensen om me heen bij nodig. Vanaf dat eenmalige bevrijdingspastoraat, inclusief een exorcistisch gebed, bleef eveneens het vloeken weg. Tijdens dat bevrijdingspastoraat ontving ik ook de gave van het spreken in tongen; daar had ik al zolang naar verlangd. Van duisternis naar licht, van vloek naar zegen. Het was een belangrijk keerpunt in mijn leven.
- In diezelfde jaren was ik actief lid van een evangelische gemeente. Een vrouw van een zendingswerker werd ziek en overleed op middelbare leeftijd aan kanker, ondanks al onze gebeden.
- Op onze trouwdag, in februari 1984, werd een gemeentelid geopereerd aan een hersentumor. Hij was ook actief op de aan onze gemeente verbonden Bijbelschool. Wat hadden we met andere gemeenteleden in de maanden ervoor voor deze man gebeden, soms in de vroege ochtenduren! Deze broeder kwam daar wonderlijk goed doorheen, maar wel levenslang getekend, zoals Jakob 'mank aan zijn heup'.

- Ik begon een diep besef te ontwikkelen dat God hierin veel meer wil geven dan wij bidden of beseffen. De bijbelse beloftes van Jakobus 5 en Markus 16 zijn klip en klaar. Vanaf 1994 preekte ik af en toe in de (toenmalige) Nederlandse Hervormde Kerk over het gebed om genezing: er is meer, en God heeft het nodige voor ons ‘op de plank’ liggen. Hij wil gebeden zijn. Dat impliceert een bereidheid om teleurstellingen te incasseren. Gebed om genezing is een smalle weg: veel verwachten, je in geloof uitstrekken naar wat God belooft en toch regelmatig ontdekken dat de wegen zo anders lopen dan jij hoopte.
- Vanaf 2009 werd ik opnieuw actief in de dienst der bevrijding. Vooral het bevrijdingsproces van Elze heeft veel met me gedaan. Het was allemaal niet nieuw voor me, maar het werd nu wel intensiever. We schreven er een boek over, *Vertrouw op Mij en Ik zal je vrede geven* (2012). Vrij snel nadat het bevrijdingsproces van Elze was ingezet, ontstond ons Ermelose team ‘Pastoraat voor Bevrijding en Innerlijke Genezing’. Let wel: bevrijding én innerlijke genezing. Dat laatste hoort er voluit bij. We zijn inmiddels tien jaar actief.

Opzet van dit boek

Mijn pastorale en theologische zoektocht heeft nu zijn beslag gekregen in dit boek. Wat kunt u van dit boek verwachten?

In hoofdstuk 1 verkennen we eerst de bijbelse gegevens over genezing en bevrijding. Ook kijken we hoe die lijnen al dan niet in de kerkgeschiedenis zijn doorgetrokken: op welke manier kwamen in de loop van twintig eeuwen genezing en bevrijding aan de orde? Vervolgens stel ik de vraag of het gebed om genezing en bevrijding een optie of een opdracht is voor de Kerk.

In hoofdstuk 2 vindt u vooral praktijkverhalen. Soms geeft God genezing, lichamelijk of innerlijk, andere keren niet. Vaak is er bevrijding, maar toch niet altijd, althans zo lijkt het. Zo worden de spanningsvelden rondom ons thema – ‘nu al’ en ‘nog niet’ – al vanuit de praktijk zichtbaar.

Hoofdstuk 3 gaat over het bijbelse concept van het Koninkrijk van God. Want genezing en bevrijding zijn tekenen van dat Koninkrijk. Een Koninkrijk dat al gekomen en toch nog komende is. Het Koninkrijk van God is er ‘nu al’ en toch ‘nog niet’. In dat spanningsveld bidden we om genezing en bevrijding. Daarom kunnen we zeggen dat we ‘proe-

vend' leven, maar ook nog 'watertandend'. Daarom zeggen we verder dat genezing in het hier-en-nu 'betekenisvol oplappen' is, want uiteindelijk sterven we toch allemaal een keer.

Hoofdstuk 4 heeft een filosofisch tintje. We stellen de vraag: wat is een wonder? Heeft het iets te maken met het traditionele schema van 'natuur' en 'bovennatuur'? En kunnen we daar nog wel mee uit de voeten? We zullen merken dat achter de beleving van wonderen verschillen in context en cultuur schuilen. Sterker nog, als ons een wonder ten deel valt, moeten we daarmee leren omgaan.

Hoofdstuk 5 borduurt daarop voort: op welke manier is de context medebepalend voor het al dan niet doorbreken van tekenen en wonderen? Gebeuren wonderen vooral in missionaire situaties? Hoe zit dat met het rijke Westen?

In hoofdstuk 6 pakken we de bijbelse lijnen weer op. Wat wordt bedoeld met de 'grotere werken' die Jezus aan zijn leerlingen belooft? Bovendien: kunnen wij onszelf zomaar op één lijn stellen met Jezus en de apostelen, of is er sprake van een 'kwalitatief verschil'? Verder spelen we in dit hoofdstuk de woorden 'kracht', 'macht', 'gezag' en 'zalving'. Ook rekenen we met het verschil in context tussen bijbelse tijden en onze tijd.

In hoofdstuk 7 stellen we de volgende vragen: kun je zeggen dat er genezing *in* de verzoening is, dus dat genezing in de verzoening is inbegrepen? Mag je erop rekenen dat God nú al genezing geeft op dezelfde manier als dat Hij vergeving schenkt en verzoening bewerkt heeft? Of kunnen we beter zeggen dat er goddelijke genezing *door* de verzoening is, dat die je als genadegave geschonken kan worden, maar dat je die niet kunt opeisen of garanderen? Een stevige Bijbelstudie over Jesaja 53 en Mattheüs 8 is een noodzakelijk onderdeel van onze zoektocht. Het hoofdstuk eindigt met prachtige voorbeelden van genezing en bevrijding bij brood en wijn, in eucharistie en avondmaal.

Hoofdstuk 8 en 9 zijn vervolgens weer praktischer. Wat is het onderscheid tussen lichamelijke genezing, innerlijke genezing en bevrijding? Gebeurt zoiets instant of procesmatig? En wat is het verschil tussen bidden, bevelen en proclameren? In welke situaties kun je beter het ene 'toepassen' en in welke situaties beter het andere?

Hoofdstuk 10 is eveneens praktisch: wat kunnen hinderpalen zijn in de dienst van genezing en bevrijding? Wat moet er van ónze kant in ieder geval opgeruimd worden? We staan ook stil bij de factor geloof in

de dienst van genezing en bevrijding, verder bij het aspect van geestelijke strijd, de kracht van bidden en vasten en de plaats van de gemeente in dit alles.

In hoofdstuk 11 stel ik een spannende vraag: wil God altijd genezing? Wil Hij altijd genezing geven in het hier en nu? In dat kader moet er iets gezegd worden over (de eventuele zin van) het lijden. Verder kent dit hoofdstuk enkele stevige Bijbelstudies: over kracht in zwakheid (Paulus' doorn in het vlees), over de Heilige Geest die zich juist aan het lijden verbindt (Rom. 8) en over de vraag of er ook sprake kan zijn van verlossend lijden (Kol. 1:24).

In hoofdstuk 12 gaat het over de soevereiniteit van God, want genezing en bevrijding zijn niet maakbaar en God is ons niets verplicht. Hoe verhoudt zich dat tot onze gebeden en inspanningen?

Met hoofdstuk 13 wordt dat nog iets spannender: kan God zich zelfs voor ons verbergen? Velen van ons kennen dat op z'n minst uit ervaring.

Hoofdstuk 14 en 15 vatten alles nog eens samen: wat zijn de valkuilen in de dienst van genezing en bevrijding (h. 14) en wat is de uitdaging waar de Kerk voor staat (h. 15)?

Enkele sleutelbegrippen nader omschreven

1. Een **confident** is iemand die pastorale hulp ontvangt. Je zou ook 'pastorant' kunnen zeggen of 'hulpvrager'. Maar liever kies ik voor 'confident', van het Latijnse woord *confidere*. Een confident is iemand die jou in vertrouwen neemt en die van jou als begeleider mag verwachten dat jij dat vertrouwen niet beschaamt.

2. De **dienst der genezing** omvat zowel lichamelijke als innerlijke genezing, hoewel er in de praktijk, zo is mijn observatie, meer aandacht is voor lichamelijke genezing. Voor het begrip **innerlijke genezing** knoop ik aan bij de omvattende omschrijving van dr. Reinhard van Elderen: 'Bij innerlijke genezing gaat het over de genade van God die ook oog heeft voor de genezing van ons innerlijk; onze ziel, onze herinneringen en ervaringen, dingen die in ons geheugen gegrift staan of die juist zoveel mogelijk verdrongen zijn. Genezing op het gebied van ons innerlijk is nodig als ons huidige functioneren als mens en als christen geremd, misvormd of zelfs geblokkeerd wordt door wat in ons leven is

gebeurd. Deels gaat het over dingen die we zelf gedaan hebben, waarvoor we ons schamen, waaraan we schuldig zijn. Deels gaat het over wat ons is overkomen of wat anderen ons aangedaan hebben en wat een stempel op ons heeft gedrukt.¹

3. **Bevrijdingspastoraat** richt zich op gelovigen die denken in de ban van de boze te zijn (gebondenheid of bezetenheid) of die op een andere manier gevangen zitten in schuld, angst, dwangmatigheid of onvruchtbare gedachtepatronen. Soms is er sprake van een binding aan een persoon die een ongezonde invloed op iemand heeft. Zoals blijkt uit deze omschrijving kan er de nodige overlap zijn met het terrein van de innerlijke genezing.

Bevrijdingspastoraat staat voor het hele pastorale traject, inclusief een of meer voorbereidende gesprekken, soms – maar niet altijd – uitmondend in een exorcisme of bevrijdingsgebed. Daarnaast heb je vele andere momenten van gebed en andere soorten gebeden: een schuld- of geloofsbelijdenis door de confident, het uitspreken van verklaringen (proclamaties), het verwerpen van leugens of onterechte angsten, het uitspreken van vergeving naar anderen. Ook zijn er vaste en vrije gebeden door teamleden, zoals het vrijspreken van de confident van schuld, angst en bindingen, en het zegenend bidden. Nazorg bieden valt hier eveneens onder.

4. Een **bevrijdingsgebed** kan uitgesproken worden in de vorm van een machtswoord, een dienstbevel. Een bevel waarin een demon wordt bevolen een mens te verlaten noemen we een 'exorcisme' of 'exorcistisch gebed' ("Ga uit, in Jezus' naam"). In dat laatste geval spreken we over de **dienst der bevrijding**: een uitvoerig pastoraal gesprek, meestal een biechtmoment en tot slot een machtswoord of dienstbevel, dat alles in één ontmoeting. Na zo'n bevrijdingsgebed is er doorgaans een vorm van nazorg.

5. Als er sprake is van demonische **gebondenheid** heeft de confident geen volledige controle over bepaalde gebieden van zijn wil. Boze geesten maken op dat terrein de dienst uit. Dat hoeft niet permanent te

1 Reinhard van Elderen, 'Innerlijke genezing: het heil werkt ook in ons innerlijk door', in: *GEESTkracht – Bulletin voor Charismatische Theologie*, nr. 80, 2017, pag. 12.

zijn. De gebondenheid kan zich bij tijd en wijle openbaren. Hier volgen enkele symptomen van gebondenheid: iemand krijgt een groeiende weerstand tegen Jezus Christus, bidden, de Bijbel, geestelijke liederen of de kerk. Soms veroorzaakt deze gebondenheid zintuiglijke storingen. Of er zijn psychische symptomen zoals woedeaanvallen, depressiviteit, angsten, dwanggedachten, sterke gevoelens van minderwaardigheid, het horen van stemmen, zelfverminking of zelfmoordneigingen. Al deze dingen kunnen (let wel: kúnnen) een aanwijzing zijn voor gebondenheid. Ze kunnen ook een psychische oorzaak hebben. Een veel duidelijker aanwijzing voor een demonische beïnvloeding is het ontwikkelen van mediamieke of occulte gaven.

6. Bij **bezetenheid** hebben boze geesten tijdelijk de volledige controle over de wil van de bezetene. Dat is nooit permanent. Er zijn altijd momenten waarop de bezetene wel over zijn eigen wil beschikt, bijvoorbeeld om hulp te vragen. Bezetenheid komt zelden voor. Meestal hebben we te maken met gebondenheid.

Ter verdere oriëntatie

De *Handreiking bevrijdingspastoraat* (van de studiegroep Kerk en Psychiatrie van de Protestantse Kerk in Nederland) definieert bevrijdingspastoraat als ‘een (inclusieve) pastorale praktijk waarbij in Christus’ naam hulp wordt geboden aan hen die zich belast weten of voelen door wat wij “kwade machten” noemen.² Maar met deze definitie beperk je bevrijdingspastoraat te veel tot een pastoraat bij demonische beïnvloeding (gebondenheid of bezetenheid). De omschrijvingen die ik hierboven geef, bieden ruimte voor een bredere toepassing van de pastorale praktijk en kunnen zelfs aspecten van innerlijke genezing in zich dragen.

Ik vermijd in dit boek het woord ‘gebedsgenezing’. Dat woord suggereert te veel dat het gebed een middel of instrument is waardoor genezing tot stand komt. Natuurlijk speelt het gebed meestal een rol, een grote rol zelfs. Maar het is God die de genezing schenkt, als antwoord op het gebed. Ook met het woord ‘goddelijke genezing’ komen we er

2 Jos Aarnoudse, Rob van Essen, Gerrit-Jan van der Kolm, Eva Ouwehand en Leo Smelt, *Handreiking bevrijdingspastoraat – pastorale mogelijkheden en valkuilen* (2014), pag. 12-13.

niet helemaal. Als God geneest, dan doet Hij dat soms langs medische weg, soms grijpt Hij op een andere manier in. Het woord 'goddelijke genezing' helpt wel als afbakening tegen genezingen waarbij uit een troebele, occulte bron geput wordt. De gebruikelijke terminologie bevredigt dus niet. Maar ik heb ook geen woord voorhanden dat de vlag kan zijn die de lading helemaal dekt. Daarom zal ik het woord 'genezing' elke keer weer proberen te omschrijven vanuit de context.

Waar het om gaat

In de dienst van genezing en bevrijding bestaat het risico dat we meer met 'genezing' en 'bevrijding' bezig zijn dan met de Heer zelf. Ik zou niet graag zien dat dit boek daaraan bijdraagt. Als Johannes het eerste slot van zijn evangelie schrijft en wijst op de vele tekenen die Jezus gedaan heeft, dan zegt hij uitdrukkelijk dat deze beschreven zijn 'opdat u gelooft dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en opdat u, door te geloven, het leven zult hebben in Zijn Naam' (Joh. 20:31). Het gaat Johannes niet om de tekenen, het gaat hem om het geloof in de Zoon van God, om het leven dat er in Christus is. Wij in Hem en Hij in ons (Joh. 15:1-5).

Als Paulus aan de eerste gemeenten uitlegt waar het uiteindelijk om gaat in het leven van een gelovige, dan komt hij tot het volgende:

- dat Christus in ons leven gestalte mag krijgen (Gal. 4:19);
- dat Christus hoe dan ook in ons leven wordt grootgemaakt, 'of het nu door het leven is of door de dood. Want het leven is voor mij Christus en het sterven is voor mij winst' (Filp. 1:20-21);
- dat wij aan Christus gelijkvormig worden, ook als dat lijden betekent. Zoals Paulus zegt: '... opdat ik Hem mag kennen, en de kracht van Zijn opstanding en de gemeenschap met Zijn lijden' (Filp. 3:10a);
- dat wij volmaakt zijn in Christus (Kol. 1:28 en 4:12).

De apostel Petrus zegt het weer op een andere manier. Hij zegt dat God ons 'opnieuw geboren deed worden tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden' en dat we deel gekregen hebben 'aan de goddelijke natuur' (1 Petr. 1:3 en 2 Petr. 1:4).

Het is mijn hoop dat het lezen van dit boek ons dichterbij Christus brengt en dat het leven van Christus meer in ons leven zichtbaar zal worden.